

RIKSADVOKATEN

Kunnskapsdepartement
Postboks 8119 Dep
0030 OSLO

DERES REF.:
19/952

VÅR REF.:
2019/00323-005 GKL/ggr
041.6

DATO:
04.06.2019

HØRING – FORSLAG TIL LOV OM OFFENTLIGE ORGANERS ANSVAR FOR BRUK AV TOLK MV. (TOLKELOVEN)

Det vises til høringsbrev 1. mars d.å. med utsendelse av høringsnotat med forslag til en ny lov om offentlige organers ansvar for bruk av tolk m.v. Høringsfristen er 7. juni d.å.

Riksadvokaten er positiv til tiltak som kan øke bruken av kvalifiserte tolker i offentlig sektor, herunder i straffesakssammenheng, og en lov som foreslått vil formentlig kunne bidra til dette. Det er samtidig viktig å øke antallet kvalifiserte tolker, slik at tilgangen til slike blir bedre, og riksadvokaten registrerer med tilfredshet at ulike tiltak er iverksatt.

Statsadvokatene er i direkte kontakt med tolkene ved aktorering av straffesaker for domstolen, men det er retten som oppnevner tolkene. Det er en utstrakt bruk av tolk under etterforskning av straffesaker, ikke minst under avhør. Politiet vurderer behovet og håndterer det praktiske, men riksadvokaten har i rundskriv nr. 2/2016 om politiavhør uttalt følgende:

Tolk (herunder tale- og tegnspråktolk) er en sentral rettssikkerhetsgaranti ved avhør av personer med manglende språklig eller verbal kompetanse, og skal benyttes i situasjoner hvor den som skal avhøres ikke behersker språket eller har nedsatte kommunikative evner. Tolk i øverste tilgjengelige kvalifikasjonskategori skal forsøkes benyttet. Dersom det av hensyn til etterforskningen ikke er tid eller vil medføre uforholdsmessig ulempe eller utgift å tilkalle tolk, eller tolkingen skjer over telefon eller via videooverføring, skal årsaken til dette protokolleres. Barn skal aldri benyttes som tolk.

Statsadvokatene er ytterst sjelden bestiller av tolk, og loven vil ha liten direkte betydning for Den høyere påtalemyndighet. Vår gjennomgang av høringsnotatet har vært preget av dette, og vi har kun få kommentarer.

Til § 2, om bestemmelsens virkeområde

Det fremgår av høringsnotatet at loven ikke skal omfatte skriftlige oversettelser. Det er mulig begrepet "tolk" i seg selv indikerer dette, slik høringsnotatet forutsetter, men det bør likevel vurderes om avgrensningen skal fremgå eksplisitt av lovteksten.

I første ledd fremgår at loven gjelder "... i Norge", mens det i høringsnotatet slås fast at den ikke skal gjelde for Svalbard og Jan Mayen. I følge svalbardloven § 1 første ledd er Svalbard en del av kongeriket Norge, og i § 2 første ledd er det bestemt at "... den norske lovgivning om rettspleien gjelder for Svalbard, når ikke annet er fastsatt". Tolkeloven skal gjelde i strafferettspleien og det kan argumenteres for at den da er "lovgivning om rettspleien". For å unngå uklarhet om lovens anvendelsesområde, kan det vurderes å eksplisitt unnta Svalbard i lovteksten. Tilsvarende gjelder for Jan Mayen, se lov 15. juni 2001 §§ 1 og 2.

I tredje ledd defineres "offentlig organ" som "organ som omfattes av forvaltningsloven, domstolene og påtalemyndigheten". I høringsnotatet er det fremhevet at "politiet omfattes fullt ut av loven". Forvaltningsloven gjelder ikke for politiets straffesaksbehandling (jf. fvl. § 2, 4. ledd og henvisning til bl.a. straffeprosessloven). Selv om politiet er et "organ som omfattes av forvaltningsloven", kan det stilles spørsmål ved om definisjonen i tredje ledd er hensiktsmessig. Situasjonen er for øvrig den samme for påtalemyndigheten: den omfattes i utgangspunktet av forvaltningsloven, men dens hovedvirke – straffesaksbehandlingen – faller utenfor. Det er uforklart hvorfor politiet og påtalemyndigheten omhandles ulikt i bestemmelsen.

Til § 7, krav om kvalifisert tolk

Riksadvokaten er enig i at det bør tilstrebes at tolker som benyttes av det offentlige, herunder politiet, tilfredsstiller visse kvalifikasjonskrav. Samtidig er det viktig at ikke manglende tilgang til slike tolker forsinker eller vanskeliggjør straffesaksbehandlingen. Forslaget til § 7 synes å ivareta begge disse hensynene.

Til §§ 11-12, om tilsyn og pålegg

En forstår det slik at det ikke foreslås eget tilsynsorgan, men at de "sektorvisse" tilsynsorganene som allerede eksisterer skal ha kompetanse til å undersøke om loven følges. Statsadvokatembetene utøver fagledelse overfor politiet, herunder i form av inspeksjoner og kvalitetsundersøkelser. Det er, uavhengig av lovforslaget, ikke unaturlig at politiets bruk av tolk under etterforskning av straffesaker inngår i de temaene som undersøkes.

I lovutkastet er det foreslått at reglene om tilsyn og pålegg ikke skal gjelde for Politiets sikkerhetstjeneste (og domstolen). For ordens skyld nevnes at Det nasjonale statsadvokatembetet (NAST) utøver fagledelse overfor Politiets sikkerhetstjeneste i sammenheng med sistnevntes straffesaksbehandling. På samme måte som øvrige statsadvokatembeter kan NAST foreta undersøkelser om bruken av tolk ved sine inspeksjoner.

Til § 14, taushetsplikt

Tolker som benyttes av politiet vil ofte få kjennskap til opplysninger som er taushetsbelagte av hensyn til politiets arbeid, jf. politiregisterloven § 23 annet ledd. Det er derfor viktig at tolkeloven tar hensyn til dette, slik forslaget til § 14 gjør.

Avslutningsvis bemerkes at en ny tolkelov ikke vil ha administrative eller økonomiske konsekvenser av betydning for Den høyere påtalemyndighet. Det er, som nevnt ovenfor, politiet eller domstolen som bestiller/oppnevner tolker.

Tor-Aksel Busch

Guri Lenth
førstestatsadvokat

Gjenpart: Justis- og beredskapsdepartementet, Politiavdelingen
Politidirektoratet